

системой и окружающей средой; в) отдельными системами (спортсмен-тренер, врач-спортсмен, тренер-врач).

Системы по всему поведению бывают детерминированными и вероятностными. В детерминированных элементы взаимодействуют заранее известным способом, определенные воздействия вызывают предсказуемые изменения. Поведение таких систем можно предугадывать заранее. Ответные реакции вероятностной системы можно предсказать с некоторой вероятностью, которая тем больше, чем лучше известны механизмы связей и взаимодействий ее элементов. Все биологические, живые системы являются вероятностными. Даже поведение простейших из них предсказать невозможно.

Выводы. Одновременно с ростом работоспособности физических качеств, спортивных результатов студентов усложняются проблемы, требующие решения, а вместе с ними развивается и совершенствуется структура и методы управления. Многие проблемы управления в дальнейшем развитии системы физического воспитания и занятий студентов теряют свою сложность и решаются более простыми средствами и методами, набор которых становится более доступным и понятным. Благодаря этому эффективность обучения и развития системы организма студентов повышается за счет сокращения сроков решения поставленных задач и достижения цели.

Литература

1. Гвишиани Д.М. Организация и управление. – Изд. 3-е, перераб.- М.: Изд-во Моск. гос. техн. ун-та им. Н.Э.Баумана, 1998. – 332 с.
2. Жолдак В.И., Зуев В.Н. Управление в сфере физической культуры и спорта. 2-е изд. – Тюмень: Вектор-Бук, 2002. – 320 с.
3. Рыбковский А.Г. Управление двигательной активностью. Донецк, Дон ГУ, 1998. – 300 с.

References

1. Gvishiani D. M. (1998) Organizatsia i upravlenie. – Izd. 3 – e, pererab.- M.: Izd – vo Mosk. gos. tekhn. un – ta im. N. E. Baumana, – 332 s.
2. Zholdak V. I., Zuev V. N. (2002) Upravlenie v sfere fisicheskoi kul'tury i sporta. 2 – e izd. – Tumen': Vektor – Buk, – 320 s.
3. Rybkovskii A. G. (1998) Upravlenie dvigatel'noi aktivnost'yu. Donetsk, DonGU, – 300 s.

Іванова Л.І.,

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри фізичної реабілітації,

Омельчук О.В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри біологічних основ фізичного виховання та спортивних дисциплін проблем

НПУ імені М.П.Драгоманова, м. Київ

ФОРМУВАННЯ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО РОБОТИ З УЧНЯМИ З ВІДХИЛЕННЯМИ У СТАНІ ЗДОРОВ'Я

У статті висвітлено формування теоретичних основ різних наук та зокрема – теорії та методики фізичного виховання, лікувальної фізичної культури, лікарсько-педагогічного контролю у зарубіжних країнах, що стали передумовою створення та реалізації педагогічної системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я.

Ключові слова: *теорія, фізичне виховання, лікувальна фізична культура, лікарська гімнастика, медична гімнастика.*

Іванова Л.І., Омельчук Е.В. Формирование в зарубежных странах теоретических основ профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры к работе с учениками, имеющими отклонения в состоянии здоровья. *В статье раскрыто формирование теоретических основ различных наук и в частности - теории и методики физического воспитания, лечебной физической культуры, лечебно-педагогического контроля в зарубежных странах которые стали предпосылкой создания и реализации педагогической системы подготовки будущих учителей физической культуры к работе с учащимися с отклонениями в состоянии здоровья.*

Ключевые слова: *теория, методика, физическое воспитание, лечебная физическая культура, лекарственная гимнастика, медицинская гимнастика.*

Ivanova Lyubov, Omelchuk Olena. The formation of the theoretical foundations of professional training of the future teachers of physical culture for working with students with health problems in foreign countries. *The historical prerequisites that laid the necessary basis for the gradual separation (within the framework of professional training of the future teachers of physical culture) of the system of preparation for work with students with deviations in health belong to the I period of its development. A special place is occupied by the formation of the theoretical and methodological foundations of various sciences, and in particular, the theory and methods of physical education, medical physical education and medical and pedagogical control, as well as research in the field of professional training of future teachers and, in particular, physical education teachers.*

The purpose of the article is to illustrate and explain the ways in which the theoretical foundations of professional training of the future teachers of physical culture to work with students with health disabilities are formed in foreign countries.

The article presents a retrospective analysis of the formation of theoretical foundations of professional training of the future

teachers of physical culture to work with students with health disorders in the territory of various foreign countries from ancient times to the middle of the twentieth century.

The development of theoretical and methodological foundations of various sciences, in particular - the theory and methods of physical education, therapeutic physical education, medical and pedagogical control, were a prerequisite for the creation and implementation of a pedagogical system for training future physical education teachers to work with students with disabilities.

Key words: theory, physical education, therapeutic physical training, medical gymnastics, medical gymnastics.

Серед історичних передумов, що заклали необхідний базис для поступового виокремлення (у межах професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури) системи підготовки до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я та належать до I періоду її розвитку [4], особливе місце займає розвиток теоретичних та методичних основ різних наук та зокрема – теорії та методи фізичного виховання й лікувальної фізичної культури, а також дослідження в галузі професійної підготовки майбутніх педагогів та зокрема вчителів фізичної культури.

Метою статті є висвітлення шляхів формування у зарубіжних країнах теоретичних основ професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я.

Праці науковців (А.Д. Бутовский [1]; П.И.Готовцев, А.Д.Субботин, В.П. Селиванов [2], Л. Кун [6], В.В. Столбов [3], Ю.Г. Коджаспиров [5], С.М. Філь, О.М. Худолій та Г.В. Малка [8], А.Т. Литвин [7] та ін.), які розглядали історичні питання і зокрема – розвитку фізичної культури, надають можливість зробити ретроспективний аналіз формування у зарубіжних країнах теоретичних основ професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я.

Врахування статевої особливості, принцип поступовості у навчанні та навантаженнях та перевірка фізичної готовності беруть свій початок ще з часів родового суспільства.

Ще за три тисячоліття до н.е. виникає релігійно-філософське вчення йога, що засновано на врахуванні взаємозв'язку свідомості та волі з роботою м'язів та інших органів організму. При лікуванні захворювань внутрішніх органів, опорно-рухового апарату в Китаї та Індії окрім пасивних та активних рухів, застосовуються масаж та дихальні вправи.

Л. Кун указує на те, що лікувально-терапевтичні рухи були систематизовані у Стародавньому Китаї ще під час панування династії Шан (1600 – 1027 до н.е.), а учні даоїстських шкіл (VI ст. до н.е.), сидючи по-турецьки, засвоювали пасивні «внутрішні, розвиваючі» рухи (ней кунг), а також активні рухові «зовнішні» вправи (таоцзинь), що застосовувалися при лікуванні за допомогою дихальних вправ, намагаючись тим самим звільнитися від фізичної слабкості та недуги щоб піднятися до рівня «вибранців світу». У III ст. до н.е. даоїстський лікар Хуа-де, аналізуючи рухи різних тварин, розробив систему «бі цзинь чжи» за допомогою вправ якої лікували викривлення постави, захворювання систем травлення, дихання та кровообігу. На базі принципу врівноваження пари протилежних «цзинь» (розслаблення) та «цзянь» (розтягнення) в якості предмету навчання лікарів був введений розслаблюючий та тонізуючий масаж. У медичних університетах Індії (II ст. до н.е.) вправи за системою йоги належали до бальнеологічної та масажної терапії.

Значну роль у боротьбі людства за здоров'я та довголіття відіграв геніальний таджикський вчений-енциклопедист, видатний лікар та філософ Абу-Алі Ібн Сіна – Авіценна (980 – 1037 рр.), який заклав основи не тільки медицини, але і фізичного виховання, лікувальної гімнастики, масажу та гігієнічних навичок; ним розроблена класифікація вправ та методика їх застосування для хворих та здорових людей різного віку; складовими режиму збереження здоров'я вважав: заняття фізичними вправами, а також режим харчування та сну; про купання у лазні та воді, про дотримання тіла у чистоті та щодо інших гігієнічних вимог [2; 3].

У XIV – XVI сторіччях гуманісти епохи Відродження (Вольфанг Ратне, Клод Флері, Ричард Малкастер, Ян Амос Коменський) уперше визначили значення для учителя фізичної культури знань з анатомії, фізіології та теорії й методики фізичного виховання; пропагували фізичні вправи з профілактичною та лікувальною метою та вказували на згубний вплив сидячого способу життя, зазначали необхідність «засвоєння знань, які служать охороні фізичного здоров'я» у якості органічної складової частини загальної освіти [3; 5; 6].

Вчення гуманістів (Вітторіно да Фельтре (1378 – 1446 рр.), Франсуа Рабле (1494 – 1553 рр.), Мішеля Монтеня (1533 – 1592 рр.), Томаса Мора (1478 – 1535 рр.), Томазо Кампанелли (1568 – 1639 рр.) про те, що головна мета фізичного виховання – зміцнення здоров'я, поклато початок новому етапу розвитку наукових основ фізичного виховання [3, с. 40]. Використовуючи досягнення медичної науки, Гутс Мутс та Виет дійшли необхідності застосовувати фізичні вправи на основі фізіології та відповідно до індивідуальних можливостей організму, а також зазначили необхідність для викладача знань роботи людського організму не тільки взагалі, але чітко уявляти, який вплив на нього здійснюють ті чи інші фізичні вправи, завдяки їх зусиллям фізичне виховання увійшло в програму шкільного навчання [6, с. 160].

К початку XVII сторіччя були розроблені засади для подальшого розвитку науки про фізичне виховання: Ян Амос Коменський (1592 – 1670 рр.) сприяв створенню основ сучасного фізичного виховання в школі, розробив цілісну теорію взаємозалежного розумового, духовного й фізичного виховання, що враховує вікові, психічні й фізіологічні особливості розвитку дітей, підлітків і юнаків; став засновником таких форм фізичного виховання які згодом отримують назву фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня та урок фізичної культури; голландський вчений Андре Везалій (1514-1564 р.) уперше описав будову людського тіла; англійський вчений Уільям Гарвей (1578-1657) відкрив закони кровообігу, встановив нейрофізіологічну взаємозалежність між м'язовою системою, органами кровообігу та рухом; Бореллі (1684 р.) вказав новий шлях до вивчення механізму рухів

До цього ж періоду належить й поява перших підручників у цій галузі. Найбільш значним з них був твір італійського лікаря Ієроніма Меркуріаліса (1530 – 1606 рр.) «Про мистецтво гімнастики» [3, с. 40], що складався з шести книг і відображав

історію фізичних вправ, методику їх використання, як одного із ефективних засобів лікувально-профілактичного спрямування у медицині; описав масаж, лазню й тілесні вправи стародавніх греків і римлян, що сприяло пробудженню інтересу до лікувальної гімнастики. Німець Іохим Камераріус у роботі «Діалог про гімнастії», яка була видана в Лейпцигу в 1541 р., розробив перший проект основ фізичного виховання як навчального предмета в навчальних закладах [Ю. Г. Коджаспиров]. В Англії директор лондонської торгівельної школи Ричард Малкастер (1530 – 1611рр.) вказує на необхідність вибору рухів, які відповідають виховній меті та їх узгодженості між собою [6, с. 120].

Потужне значення для розвитку теорії та практики фізичного виховання мали праці англійського філософа та педагога Дж. Локка (1632-1704), який серед завдань педагогіки на перше місце ставив завдання фізичного виховання та заклав основи для розповсюдження поглядів щодо активного відпочинку; запропонував систему фізичного виховання, де переконливо довів необхідність вдосконалювати органи руху, органи чуття, гартувати тіло, набувати корисних прикладних навичок, робив наголос на змагально-ігровому методі у фізичному вихованні. Французький просвітник Жан-Жак Руссо (1712-1778), розширив коло уявлень про роль фізичного виховання (не тільки розвиток фізичних здібностей, а й значна роль у пізнанні оточуючого світу, розумовому розвитку, зміцненні тіла дитини та сприянні формуванню її характеру).

Погляди Ж.Ж. Руссо знайшли підтримку та розвиток у інших мислителів епохи Відродження, наприклад: Морелі звернув увагу на роль фізичних вправ, які сприяють розвитку професійних якостей; Габріель Меблі підкреслював роль фізичних вправ у збереженні здоров'я; Лепельєтьєр, у проєкті якого фігурувала й систематична підготовка школярів, пропонував забезпечити розвиток фізичних здібностей не тільки шляхом введення кількох гімнастичних вправ, але – одночасно із здоровим способом життя, відповідним харчуванням, ритмічними та здоровими темпами роботи – за допомогою «взаємопов'язаних фізичних вправ, що періодично повторюються» [6, с. 155-156].

Поступово з'являється значна кількість праць з лікарської гімнастики: «Рух тварин» Бореллі (вказав шлях вивчення механізму руху та впливу руху на організм, що поклато початок розвитку біомеханіки та надало поштовх до створення різних методик); праці Гофмана (1718) щодо системи лікування в якій значне місце посідали гімнастичні вправи, дієта та масаж; «Трактат з ортопедії» Андре (використання гімнастики під час лікування хвороб юнацького віку); військовий хірург Жозеф Клеман Тиссо, який написав «Медична гімнастика або вправи людських органів по законам фізіології, гігієни та терапії» (1781р.), а також розробив методику ранньої реабілітації, є автором самого терміну «медична гімнастика».

Швейцарський педагог Іоганн Песталоцці (1746-1827 р.) розробив елементарну гімнастику суглобів; визначив лікувальну роль фізичних вправ засвоєнню ними комплексних рухів; пропонував всезагальне навчання; першим в Європі ввів у практику вільні вправи, які склалися зі стилізованих рухових елементів та виконувалися за командою; класифікував (у роботі «Елементарна гімнастика», 1807 р.), складені ним вільні вправи, залежно від форм рухливості суглобів [6; 3; 8].

У різних країнах виникають системи фізичного виховання, які відповідно мали своє спрямування: у Пруссії (німецька система) – переважно розвиток загальної координації рухів; у шведській системі – загальний фізичний розвиток, у французькій – військово-прикладний характер. Найбільш відомими представниками німецької системи фізичного виховання були Г. Фіт, І.Х. Гутс-Мутс та Віет, які своїми працями створили базу для подальшого розвитку німецької національної системи фізичного виховання розробили основи шкільної гімнастики та сприяли відокремленню від неї видів спорту; сформулювали основні принципи педагогічної діяльності, спрямованої на підвищення мотивації до рухової діяльності; а також уперше зазначили необхідність знань роботи людського організму та впливу на нього тих чи інших фізичних вправ для викладача, який проводить заняття; заклали основи розробки виробничої та професійно-прикладної фізичної підготовки.

Спроби започаткувати роботу зі школярами, що мають відхилення у стані здоров'я, належать Генріху Кліасу, який уперше розпочав проводити заняття лікувальною гімнастикою зі школярами Голландії у 1806 році.

Засновником знаменитої шведської гімнастики та підготовки фахівців фізичного виховання для роботи з лікарської гімнастики можна вважати Пера Гунтера Лінга (1776-1839) який довів могутнє значення гімнастики для здорового і для хворого людського тіла; створив гімнастику, яка базується на точних анатомічних знаннях та на фізичній культурі давнього та середньовічного Китаю; розробив структуру заняття з визначенням завдань для кожної частини та надав методичні рекомендації до їх проведення; розробив класифікацію фізичних вправ в основу якої поклав анатомічну ознаку; ввів рухи з живою опорою; перший звернув увагу на значення вихідного положення; визначив активні, пасивні та змішані рухи; організував підготовку викладачів (1813 р.); виокремив чотири види гімнастики: педагогічну, військову та естетичну, але реалізувати вдалося тільки два з них: лікувальну та навчальну.

Подальший розвиток теорії фізичного виховання пов'язаний з іменами датчанина Фроде Садолина та французя Георга Рацине (які втілили підхід з позицій вивчення вікових особливостей та дитячої психології, а також зазначили необхідність контролю за навантаженням та ефективністю занять), Фрідріха Людвіга Янга (засновника німецької гімнастики), Ернста Ейзелена (практик і фахівець з класифікації), швейцарця Адольфа Шпісса (розробив нові вправи, побудував схему уроку гімнастики), а поєднання цих розробок призвело до створення нового напрямку, що отримав назву «система Яна – Ейзелена – Шпісса».

У Франції Франциско Аморос (1770-1848) фізіологічно обґрунтувавши вплив окремих вправ та всього фізичного виховання на організм, запропонував систему природно-прикладної гімнастики, яка передбачала лікарський і педагогічний контроль; ввів музичний супровід, визначив та застосовував принципи (доступності, послідовності, від простого до складнішого, індивідуальності; варіативності зміни навантаження); ввів письмовий облік результатів занять за допомогою контрольних карток на кожного учня Від педагогів Аморос вимагав знання анатомії, фізіології, педагогіки, психології, музики, а також знання індивідуальних особливостей вихованців. Гімнастику він поділяв на цивільну, військову, лікувальну та сценічну.

У другій половині XIX сторіччя справу Пера Лінга продовжив його син – Ялмар Лінг (який описав техніку виконання

та методику викладання гімнастичних вправ, розробив структуру уроку, ввів нові гімнастичні прилади; розробив перший навчальний план для шкільної системи навчання, включив у заняття фізичним вихованням дівчат, організував підготовку викладачів та учні Пера Лінга (Габріель Брантінг, Карл-Август Георгій, Ротштейн), які популяризували необхідність такої підготовки та з різним ступенем успішності здійснювали її.

Ж. Демені (один з членів комісії Франції з перегляду гімнастичних програм з метою поліпшення здоров'я школярів) розробив систему засобів та методів фізичного виховання дітей шкільного віку та вправи розминки (для спортсменів, підготовчої частини шкільного уроку та ранкової гімнастики); визначив значення для зміцнення здоров'я розвитку фізичних якостей та розслаблення, а також виховання вольових якостей; рекомендував рухи з повною амплітудою; навантаження визначав не підйомом кривої, а площею квадрату, де основою був час, що відведений на цю частину, а висотою – ступінь напруження [3, с. 67]. Одночасно, інший член цієї комісії – Ф. Лагранж, наполягав на поєднанні гігієнічного та рекреативного напрямку, обґрунтував необхідність всебічного розвитку дитини завдяки природним рухам та іграм, звернув увагу на недостатність одноразових занять, зокрема надавав рекомендації щодо виправлення викривлень хребта.

Думки, що гімнастики потребують передусім слабкі діти, дотримувалися такі діячі як італійський професор фармакології та фізіології Анджело Моссо, бостонський професор медицини Діоклетан Левис (1823-1886 р.), який запропонував систему, що вмщувала гігієнічні знання, передбачала навчання надання першої медичної допомоги, елементи вільних вправ, з метою виправлення дефектів мовлення пропонував методику «вокальної гімнастики».

У 1903 році видатний наш співвітчизник О.Д. Бутовський зазначає, що значення лікарської гімнастики визнано всесвітньо [1, с.247].

Фроде Садолин (Данія), Георг Рацине та Франциско Аморос (Франція), Карл Гаульгофер та його колеги (Німеччина) заклали основи використання педагогічного та лікарського контролю під час занять фізичними вправами.

Можна вважати, що корінням сучасної валеології, безпеки життєдіяльності та інтегрованого курсу «основи здоров'я» є соціально-гігієнічний напрям фізичного виховання, який зародився у США на початку ХХ сторіччя на основі міркувань видатного бельгійського вченого Ж.-О.Декролі (яскравого представника медико-антропологічної течії реформаторської педагогіки, що методологічно зблизила педагогіку з медициною, заклала основи медичної педагогіки). Як зазначає Л. Кун, викладачі фізичного виховання у штаті Нью-Йорк взяли до уваги найбільш стихійні та елементарні фізичні потреби, намагання та інтереси дітей з метою формування навичок: а) прийому їжі, дихання та гігієни; б) захисту від чатуючих небезпек та зовнішніх сил; в) правильної поведінки у суспільстві. В основу завдань з фізичного виховання були покладені рухи превентивної лікувальної гімнастики та норми з охорони здоров'я. Викладачі фізкультури проводили також курс здоров'я. Метою поєднання двох предметів було прищеплювання дітям здорових життєвих навичок та гігієнічних правил. Були розроблені різнобічні правила для оцінювання постави, роботи сидячи, духовної переваги та шкідливості урбанізації. Ініціювалися факультативні екзамени з фізичного виховання, за методом Глейта-Стренга були введені «екзамени на знання гігієни», за методом Франца – «методика гігієнічного виховання» та «норми підтримання доброго самопочуття», що експериментальним шляхом були виведені Вудом і Леріго [6, с.189].

Новий напрямок у медичній гімнастиці пов'язаний з ім'ям Густава Цандера (1835 – 1920 рр.), який розробив та застосував апарати для випрямлення хребта та ті, що дозволяли математично точно графічно зображувати викривлення хребта, а запропонована гімнастика знайшла велике застосування також при хворобах серця й при нервових розладах.

Морис Буаже, завідувач Жуанвільської школи (центру підготовки викладачів фізкультури, головним чином, для французької армії), який у своїй книзі з основ фізичного виховання (1933 р.) окремі глави присвячує спортивній травматології, лікувальним вправам, сонцезагартуванню, біометричним методам дослідження та ін.

У період з 1917-1945 роки в науці про охорону здоров'я (яка зосередила свою увагу на щадному способі життя, оперативному втручанні та хіміотерапії) гідне місце посіла лікувальна гімнастика [6, с. 245]. Відоме поширення в Західній Європі отримала система «кип-фіт» – правильна постава, зміцнення м'язів, попередження сколіозу і плоскостопості, що увійшла в медичну або соціально-гігієнічну концепцію фізичного виховання.

У період після Другої світової війни склалися умови при яких, завдяки фахівцям Північної Америки та Японії, тисячолітні методи фізичного виховання, дихання та лікувальної гімнастики стали загальним надбанням [6, с. 246]. У Бомбеї, Нью-Йорку та інших місцях виникали заклади з вивчення медичних властивостей гімнастики йоґів. Визволена від містичних учень система йоґів у Європі збагатилася новими елементами розслаблення. У 1950-х роках у санаторіях Шанхаю, Тянь-Шаню та Криму лікарі стали використовувати методи лікування, в основі яких була китайська гімнастика та метод лікувального дихання. Інтерес передусім виявлявся до фізіологічного впливу масажу, акупунктури та моксibuції (лікування теплом). Всесвітні конгреси з питань акупунктури, які скликалися починаючи з 1965 р. один раз на чотири роки, та матеріали, що видавалися, сприяли вивченню системи йоґів та вчення про чакри [6, с. 246].

Таким чином, розвиток теоретичних та методичних основ різних наук та зокрема – теорії та методики фізичного виховання, лікувальної фізичної культури, лікарсько-педагогічного контролю стали передумовою створення та реалізації педагогічної системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я.

Література

1. Бутовский А. Д. Собрание сочинений : в 4 т. / Бутовский А. Д. – К.: Олимпийская литература, 2009. – т.1. – 336 с.
2. Готовцев П.И. Лечебная физическая культура и массаж:[учебник для учащихся медицинских училищ] / Готовцев П.И., Субботин А.Д., Селиванов В.П. – М.: Медицина, 1987. – 304 с.
3. История физической культуры и спорта : [учеб.для инст. физ. культ.] / Под ред.. В.В.Столбова. – М.: Физкультура и спорт, 1983. – 359 с.

4. Иванова Л.И. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я : теорія та методика : [монографія] / Л.И. Иванова – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – 600 с.
5. Коджаспиров Ю.Г. Физическое воспитание молодых протестантов / Ю.Г. Коджаспиров//Научно-методический журнал. - №3. – 2000. – <http://lib.sportedu.ru/press/fkvot/2000N3/p2-12.htm>
6. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта (перевод с венгерского) / Под общей ред. В.В.Столбова. – М.: Радуга, 1982. – 399 с., с. 119-120
7. Литвин А.Т. Физическое воспитание в европейских странах в XIX и начале XX веков [лекции для студ. и слуш. курсов пов.калиф., препон.физ.восп.]/ А.Т.Литвин.- К.: НУФВСУ, 2007. – 38 с. у 1806 р.
8. Філь С. М. Історія фізичної культури : [навчальний посібник] / С. М. Філь, О. М. Худолій, Г. В. Малка ; [за ред. С. М. Філя]. – Харків : "ОБС", 2003. – 160 с.

References

1. Butovskiy A. D. (2009). *Sobranie sochineniy*. Kiev. Olimpiyskaya literatura T.1. 336 p.
2. Gotovtsev P.I., Subbotin A.D., Selivanov V.P. (1987) *Lechebnaya fizicheskaya kultura i massazh* [Physiotherapy and massage]:[учебник dlya uchashchihся meditsinskih uchilisch] M. Meditsina. 304 p.
3. *Istoriya fizicheskoy kultury i sporta* : [ucheb.dlya inst. fiz. kult.]. Pod red.. V.V.Stolbova. M. Fizkultura i sport, 1983. 359 p.
4. Ivanova L.I. (2013). *Profesiina pidhotovka maibutnih uchyteliv fizichnoi kultury do roboty z uchniamy z vidkhyleniamy u stani zdorovia : teoriia ta metodyka* : [monohrafiia]. Kiev. 600 p.
5. Kodzhaspirov Yu.G. (2000). *Fizicheskoe vospitanie molodyih protestantov*. Nauchno-metodicheskiy zhurnal. No. 3. <http://lib.sportedu.ru/press/fkvot/2000N3/p2-12.htm>
6. Kun L. (1982). *Vseobschaya istoriya fizicheskoy kultury i sporta* (perevod s vengerskogo). M.: Raduga. 399 p., Pp. 119-120.
7. Litvin A.T. (2007). *Fizicheskoe vospitanie v evropeyskih stranah v XIX i nachale XX vekov* [leksii]. [Physical education in European countries in the 19th and early 20th centuries] Kiev. 38 p.
8. Fil S. M., Khudolii O. M., Malka H. V. (2003). *Istoriia fizichnoi kultury* : [navchalnyi posibnyk]. Kharkiv. 160 p.

УДК 796.323.2

Івченко О.М.

к. фіз. вих., старший викладач

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро

ОБҐРУНТУВАННЯ КОНТРОЛЮ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАСКЕТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У даній статті розглядаються питання вдосконалення контролю техніко-тактичної підготовленості баскетболістів 13-14 років за чинною навчальною програмою для ДЮСШ, що дозволить покращувати результати у змагальній діяльності та проводити своєчасну корекцію засвоєння програмного матеріалу баскетболістами на етапі попередньої базової підготовки. Метою даного етапу дослідження було обґрунтувати контроль змагальної діяльності баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки для підвищення ефективності управління тренувальним процесом. В результаті проведеного аналізу матчів за статистичною комп'ютерною програмою «MTB SmartStats» можемо стверджувати, що вона віддзеркалює кінцевий результат підготовленості баскетболістів високого рівня, але не підходить для баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки. Також показники техніко-тактичних дій під час змагальної діяльності у баскетболістів 13-14 років за п'ять ігор (n=65) допомогли виявити наявність низьких показників змагальної діяльності у цьому віці та своєчасно корегувати тренером навчально-тренувальний процес.

Ключові слова: контроль, змагальна діяльність, техніко-тактичні дії, баскетболісти, етап попередньої базової підготовки.

Івченко О.М. Обоснование контроля соревновательной деятельности баскетболистов на этапе предварительной базовой подготовки. В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования контроля технико-тактической подготовленности баскетболистов 13-14 лет по действующей учебной программе для ДЮСШ, что позволит улучшить результаты в соревновательной деятельности и проводить своевременную коррекцию усвоения программного материала баскетболистами на этапе предварительной базовой подготовки. Целью данного этапа исследования было обосновать контроль соревновательной деятельности баскетболистов на этапе предварительной базовой подготовки для повышения эффективности управления тренировочным процессом. В результате проведенного анализа матчей по статистической компьютерной программе «MTB SmartStats» можем утверждать, что она отражает конечный результат подготовленности баскетболистов высокого уровня, а для баскетболистов на этапе предварительной базовой подготовки не подходит. Также показатели технико-тактических действий во время соревновательной деятельности у баскетболистов 13-14 лет за пять игр (n = 65) помогли выявить наличие низких показателей соревновательной деятельности в этом возрасте, что позволит своевременно корректировать тренером учебно-тренировочный процесс.

Ключевые слова: контроль, соревновательная деятельность, технико-тактические действия,